fiec
Federació Internacional d'Entitats Catalanes

La població catalana resident a l'exterior, registrada als consolats, augmenta un 2,9% en un any i arriba a 367.367 persones a 1 de gener de 2023. 278.441 tenen dret de vot des de l'exterior. Augment significatiu dels retorns cap a Catalunya. Tres de cada quatre noves inscripcions consulars a 2023 corresponen a nascuts fora de l'Estat espanyol

El 16 de març, l'INE (Instituto Nacional de Estadística), ha publicat les dades del **'Padrón de Españoles Residentes en el Extranjero' (PERE) tancades a dia 1er de gener de 2023.** Aquestes dades de l'INE s'elaboren sobre la base dels registres consulars i inclouen la població inscrita per votar [els que formen part del CERA (Cens Electoral de Residents Absents)] i els menors de 18 anys.

Segons les dades de l'INE, **un total de 367.367 catalans estan inscrits als consolats espanyols d'arreu del món** (un augment de 10.356 en un any, el 2,9%) mentre que la xifra d'espanyols inscrits s'eleva a **2.790.317** (un augment de 47.712 residents exteriors en un any, el 1,7%). Aquestes xifres no inclouen les persones que han adoptat la nacionalitat del país d'acollida (de les quals no es difonen dades oficials) ni les segones o terceres generacions catalanes que han adoptat, normalment, la nacionalitat del país d'acollida.

Catalans residents a l'estranger inscrits als consolats espanyols - 2009 a 2023

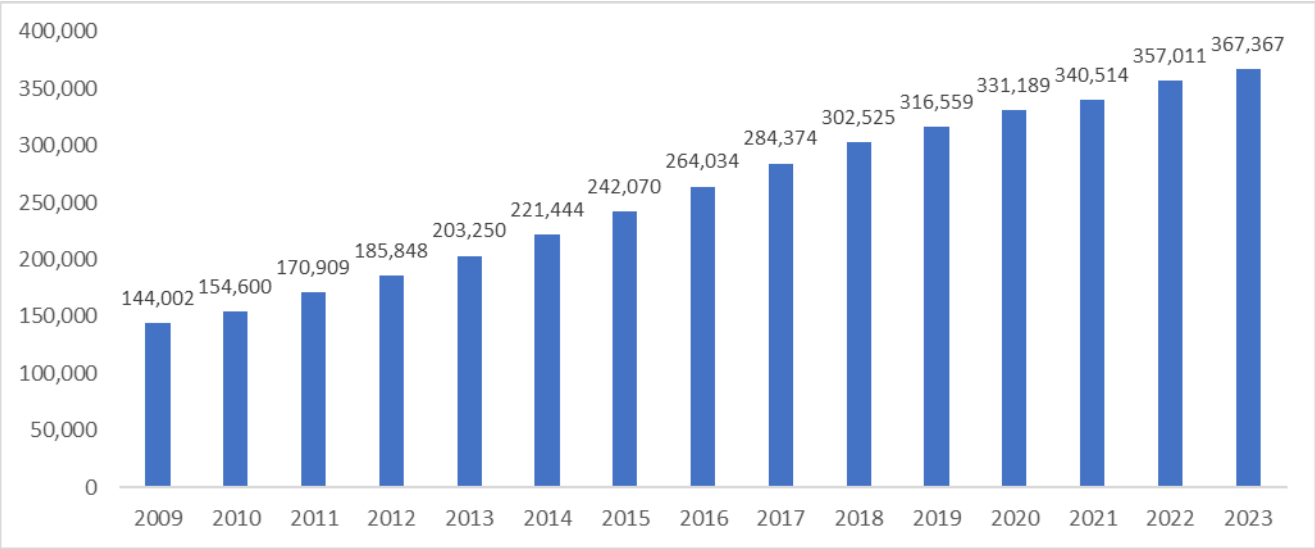

Font: PERE (Padrón des Españoles Residentes en el Extranjero) - INE.

L'any 2022 s'ha caracteritzat, en el cas català, per **una certa frenada al creixement de la població resident a l'exterior amb un augment del +2,9% que és inferior al de l'any anterior que va ser del +4,8%. Això malgrat que les altes consulars han estat de 26.580 a 2022 però les 16.224 baixes en el mateix període han deixat el saldo final en un augment únicament de 10.356 persones.**

Dels 367.367 catalans inscrits als consolats **113.679 (30,9%) han nascut en una de les quatre províncies catalanes, 19.997 (5,4%) en una altra província, 233.913 (63,7%) han nascut a l'estranger i per 378 (0,1%) no consta.**

L'augment de 10.356 persones en un any (el +2,9%), entre 2022 i 2023, malgrat ser inferior al d'anys anteriors entre 2021 i 2022 (4,8%) o entre 2019 i 2020 (4,6%) confirma les estimacions de la Federació Internacional d'Entitats Catalanes (FIEC) respecte de l'augment constant i persistent al llarg dels anys del número de residents catalans a l'estranger tant per efecte dels canvis de domicili com del creixement vegetatiu de la població resident ja establerta. Un fenomen que es prou visible des del començament de la crisi econòmica a 2008 i inclús en uns anys amb fortes restriccions de mobilitat com van ser 2020 i 2021.

Tot i així, és important fer constar, que **una part important de les noves inscripcions consulars a 2022 (73%) són de persones nascudes al país on estan inscrites** el que indica una forta tendència a regularitzar amb les autoritats consulars espanyoles situacions de residència que poden datar d'anys i un significatiu creixement dels naixements d'infants a les famílies catalanes a l'exterior.

Convé tenir en compte que l'augment de residents catalans és general a gairebé totes les demarcacions consulars de tots els països. A **l'excepció d'alguns països del Con Sud d'Amèrica on baixa molt lleugerament el nombre d'inscrits per primera o segona vegada en molts anys i amb el cas significatiu de Veneçuela on la població catalana ha disminuït** prop de 4.000 persones des de 2015 en línia amb l'intens moviment migratori que coneix aquest país.

Les xifres de 2023 representen **un augment de 223.365 en el número de catalans inscrits als consolats entre 2009 i 2022** quan s'inicia el moviment migratori degut a la crisi econòmica d'aquell moment, es consoliden moltes situacions familiars que passen d'emigració temporal o de residència no enregistrada al consolat a emigració permanent de llarga durada, a la consolidació familiar a l'exterior i a les recuperacions de nacionalitat espanyola.

Les conclusions d'aquestes primeres observacions, algunes de les quals ampliem en apartats posteriors, serien:

- **La població catalana resident a l'exterior i inscrita a consolats continua mostrant una tendència continuada a l'augment tot i que menys intens que en anys anteriors.**
- **El volum de sortides de catalans cap a l'estranger es manté encara en valors significatius.**
- **Els retorns des de l'estranger cap a Catalunya, que eren un fenomen poc significatiu en anys anteriors, mostren cada cop uns valors més a l'alça.**
- **Una part important de les noves inscripcions consulars provenen de naixements als països de residència i d'un ús intens de les possibilitats de recuperació de la nacionalitat espanyola.**

Distribució per sexes i edats

D'aquests 367.367 catalans inscrits al PERE a 1er de gener de 2023, els únics pels que una anàlisi de dades estadístiques resulta possible, **187.341 (51,0%) són homes i 180.026 (49,0%) són dones**. El gènere no ha estat mai una variable significativa en la decisió migratòria.

Per edats: 78.417 (el 21,3%) són menors de 16 anys, 263.378 (64,4%) tenen entre 16 i 64 anys i 52.572 (14,3%) tenen més de 64 anys.

El grup dels menors de 16 anys ha passat del 16,0% de 2009 al 21,3% a 2023 el que sembla indicar que la instal·lació fora de Catalunya afecta, cada cop més, famílies senceres i que el nombre de naixements de nens catalans a l'exterior augmenta significativament com bé ho reflecteixen les xifres dels registres consulars.

Els saldos d'inscripció consular: el nou fenomen del retorn

El saldo d'inscripcions consulars podria establir-se a partir de la xifra de noves inscripcions al PERE que dona l'INE per l'any 2022 que és de 26.580 persones, en el cas català, i l'augment en el nombre de baixes d'inscrits al PERE que és, com indicat, de 16.224 persones, el que deixa un saldo positiu en les inscripcions de 10.356 persones.

L'any 2021 hi van haver 27.634 noves inscripcions, en el cas català, i 11.137 baixes i l'augment en el nombre total d'inscrits al PERE va ser de 16.497. Les dades de l'Estadística de Migracions de l'INE per l'any 2021 indicaven 13.251 retorns (baixa consular i alta municipal) a Catalunya atès que l'alta municipal pot produir-se amb retard respecte del moment del retorn i no tothom que retorna a Catalunya havia emigrat des de Catalunya. **El saldo migratori seria doncs encara lleugerament de més sortides que no pas retorns.**

Tot i així el fenomen del retorn té, des de fa uns anys, una importància creixent a Catalunya. Segons les dades de l'Estadística de Migracions de l'INE el **flux d'immigració de nacionalitat espanyola que retorna des de l'estranger i s'instal.la a Catalunya** (no tots necessàriament d'ascendència catalana) ha passat dels 4.817 a 2009 als 15.044 a 2019, 9.432 a 2020 (efecte COVID) i a 13.251 a 2021.

A Catalunya, a diferència d'altres comunitats autònomes de l'estat, no hi ha una política de suport al retorn entesa com la suma de mesures per la repatriació del talent i el suport als retornats en situació precària. Serien els casos de l'Estratègia Valenciana del Retorn (adoptada el febrer de 2023), l'Estratègia Galicia Retorna 2023-2026 o l'Oficina del Retorno des del Ministeri espanyol. A Catalunya la única legislació sobre retorn és la **de la Llei 25/2002, de 25 de novembre, de mesures de suport al retorn dels catalans emigrats i llurs descendents, i de segona modificació de la Llei 18/199**, totalment inadaptada a la situació actual. Caldria elaborar un norma més avançada i adequada amb el context actual que inclogui la dimensió **Repatriació del Talent** amb mesures específiques de millora de les condicions per a les carreres científiques en universitats i centres públics i concertats de recerca i incorporar l'especificitat de l'emigració catalana de retorn més enllà d'altres casuístiques no exclusivament relacionades amb situacions d'exclusió econòmica.

Distribució per continents i països

La majoria dels catalans enregistrats als consolats es troben a **Europa, el que suposa un canvi de tendència en els darrers cinc anys atès que fins aleshores era a Amèrica on es concentrava el gruix de**

l'emigració catalana. La xifra d'inscrits a Europa (191.609) és, a més, probablement molt inferior a la real, atès que el lliure moviment de persones a l'espai de la Unió Europea fa que moltes persones no arribin a inscriure's mai als consolats espanyols o ho fan, a vegades, amb anys de retard.

Els països amb més inscrits són: França (53.119), Regne Unit (32.866), Alemanya (31.043), Suïssa (18.004), Andorra (16.395), Bèlgica (13.273), Països Baixos (6.005), Itàlia (5.913), Suècia (2.359), Irlanda (1.720), Dinamarca (1.578), Noruega (1.457) Portugal (1.335), Àustria (1.358) i Luxemburg (1.048).

Hi ha presència catalana a tots els països europeus sense excepció i el nombre de catalans inscrits als consolats creix arreu sense excepció. Hi destaquen els creixements absoluts a 2022 al Regne Unit, França i Alemanya.

La xifra d'inscrits al continent americà (un total de 156.996) augmenta lleugerament. Els inscrits estan repartits a Argentina (32.090), Estats Units (25.359), Mèxic (19.280), Brasil (13.047), Equador (9.947), Xile (9.776), Veneçuela (7.528), Colòmbia (7.392), Perú (5.281), República Dominicana (4.665), Uruguai (4.226), Bolívia (3.640), Canadà (3.184), Cuba (2.889), Costa Rica (2.206), Panamà (1.743), Paraguai (1.620) i Guatemala (1.451).

Hi ha presència catalana a tots els països americans sense excepció. No hi ha augments significatius enlloc a 2022 i es detecta un cert moviment de retorn i de molt lleugera baixa en el nombre d'inscrits producte del deteriorament de la situació laboral, si bé molts joves llatinoamericans de segona generació nascuts a Catalunya i amb doble nacionalitat, retornen al país dels seus pares i no s'inscriuen als consolats espanyols al tenir la doble nacionalitat. Hi ha un lleuger descens d'inscrits a **Equador, Perú, Xile, Cuba i Veneçuela**.

A més, un total de 9.302 catalans estan inscrits a consolats d'**Àsia** (dels quals 1.526 a Israel, 1.259 a Pakistan, 1.218 a Emirats Àrabs Units, 998 a Xina, 851 a Filipines, 764 al Japó i 500 a Singapur) el que suposa una certa baixada, especialment en el cas de Xina.

Finalment hi han 5.548 inscrits a **Àfrica** (dels quals 1.487 al Marroc, 1.094 a Gàmbia, 687 a Senegal, 314 a Guinea Equatorial i 235 a Sudàfrica) amb lleugers descensos arreu i 3.912 a **Oceania** (dels quals 3.506 a Austràlia i 400 a Nova Zelanda) amb valors estables.

Els 15 Estats amb més població catalana enregistrada als consolats - 2023

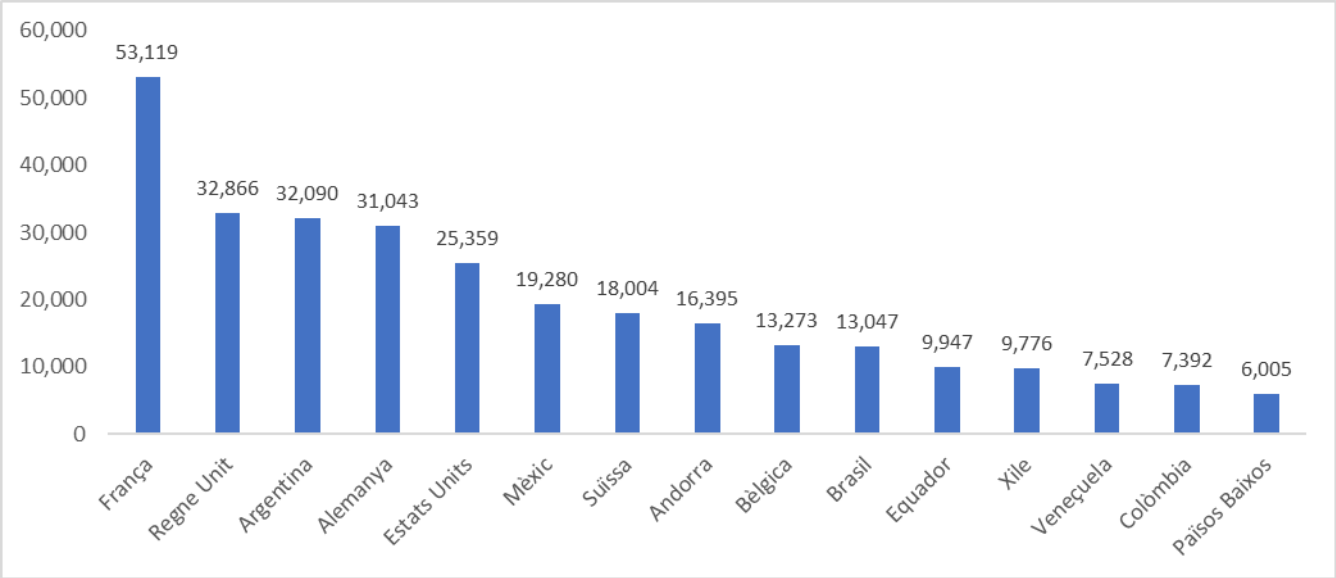

Font: PERE (Padrón des Españoles Residentes en el Extranjero) - INE.

La població del conjunt de l'Estat resident a l'exterior. Els casos del País Valencià i les Illes

La població del conjunt de l'Estat inscrita als consolats augmenta fins a 2.790.317. Són 47.712 persones més (+1,7%) i és una disminució significativa respecte de l'augment de l'any anterior (+3,1%)**.** En tots els casos, afortunadament estem encara molt lluny de les xifres d'emigració del període 1940/1960.

L'augment de residents catalans a l'exterior (+2,9%) és molt superior a la mitjana estatal (+1,7%).

Dins les comunitats autònomes espanyoles, **Catalunya se situa com la tercera (fa set anys era la quarta) en número de residents a l'exterior** per darrera de Galicia (527.449) i Madrid (473.837) i per davant d'Andalusia (317.642), Canàries (185.632), Castella i Lleó (183.711), País Valencià (160.576), Astúries (138.207) i Euskadi (100.006).

Molts residents a l'exterior procedents del País Valencià i de les Illes formen part d'entitats catalanes de l'exterior i creiem doncs pertinent analitzar succintament les xifres de població exterior d'aquestes comunitats.

En el cas del País Valencià són 160.576 els inscrits als consolats espanyols d'arreu del món a 1er de gener de 2023. Un augment de 3.590 inscrits (+2,3%) respecte dels 156.986 inscrits a 1er de gener de 2022. L'augment és indicatiu d'una tendència molt sostinguda, similar a la de Catalunya, en el creixement la població valenciana resident a l'exterior. Les xifres de 2023 representen **un augment de 91.539 en el número d'inscrits valencians als consolats entre 2009 i 2023** quan s'inicia el moviment migratori degut a la crisi.

La **distribució de la població valenciana a l'exterior** per països mostra que els que tenen un major nombre de residents a Europa són: França (34.425), Regne Unit (15.916), Alemanya (14.989), Bèlgica (4.696), Països Baixos (2.689) i Itàlia (2.532). A Amèrica són: Argentina (16.086), Estats Units (10.080), Equador (5.390), Mèxic (4.372), Brasil (4.136), Colòmbia (3.640) i Veneçuela (3.492).

En el cas de les Illes són 42.811 els inscrits als consolats espanyols d'arreu del món a 1er de gener de 2023. Un augment de 2.177 inscrits (+2,8%) respecte dels 41.662 inscrits a 1er de gener de 2022. També un lleuger augment indicatiu d'una tendència sostinguda en el creixement de la població de les Illes resident a l'exterior. Les xifres de 2022 representen **un augment de 30.253 en el número d'inscrits de les Illes als consolats entre 2009 i 2023** quan s'inicia el moviment migratori degut a la crisi.

La **distribució de la població de les Illes a l'exterior** per països mostra que els que tenen un major nombre de residents a Europa són: França (4.043), Regne Unit (3.591), Alemanya (3.084), Bèlgica (2.862) i Suïssa (1.217). A Amèrica són: Argentina (8.604), Estats Units (2.905), Cuba (1.910), Equador (1.469), Uruguai (1.320), Xile (1.175) i República Dominicana (1.115).

Les dificultats per a tenir bones estadístiques sobre la població exterior

A aquests 367.367 catalans enregistrats oficialment caldria afegir també:

- Els que **no estan inscrits als consolats** (que representen segons dades disponibles per alguns països europeus una mitjana del 15% sobre inscrits). **Això elevaria el total estimat de catalans residents a l'exterior a unes 422.000 persones;**
- No hi ha xifres precises per a estimar les persones d'origen català que han adoptat la nacionalitat del seu país d'acollida i **renunciat a la nacionalitat espanyola**;
- Tampoc sobre quantes persones formen les **segones i terceres generacions** que tenen la nacionalitat del país de residència i que són, a molts països, les que conserven vives i actives moltes de les entitats catalanes de l'exterior.
- **El contrast entre les dades de l'INE i les fonts nacionals** que recullen les dades d'arribada d'espanyols (no hi ha desagregació per comunitats autònomes) és prou significatiu. El cas més paradigmàtic és el del **Regne Unit** on l'entitat que registra la xifra de persones que han obtingut el *National Insurance Number* (NIN), imprescindible per a tenir drets sanitaris i per treballar és tres vegades superior a les dades de l'INE: 12.141 noves inscripcions al PERE a 2017 mentre que van ser 35.514 les inscripcions d'espanyols enregistrades al NIN. En el cas d'**Alemanya** l'oficina estadística DESTASIS recull 187.665 residents espanyols mentre l'INE en recull 182.631 a 2022.

El 'Padrón de Españoles Residentes en el Extranjero' (PERE) és un registre administratiu on consten les persones que tenen la nacionalitat espanyola, sigui o no aquesta la seva única nacionalitat, viuen habitualment a l'estranger i el seu municipi d'inscripció és a Catalunya. Aquestes persones, registrades a les oficines consulars, només es consideren veïnes del municipi català a efectes electorals: en cap cas formen part de la població oficial del municipi. El PERE es constitueix sobre la base de les dades del Registre de Matrícula de cada Oficina Consular o Secció Consular de les Missions Diplomàtiques espanyoles que trameten al Instituto Nacional de Estadística (INE) la informació per l'elaboració i manteniment d'un fitxer central d'espanyols residents a l'estranger.

Malauradament **la inscripció consular no és obligatòria a Espanya** i, en un context de forta precarietat laboral per part de moltes de les persones que emigren, són molts els que no fan la inscripció consular. Només la fan molts mesos (o anys) després de la seva emigració, un cop han estabilitzat la seva situació, i alguns no arriben a fer-la mai. Les dificultats per a exercir el dret de vot a l'exterior amb el pervers i antidemocràtic sistema del 'voto rogado' tampoc ha estat cap incentiu per a la inscripció consular.

Malgrat que, sense cap dubte, **el PERE sots-avalua el nombre total de residents catalans o espanyols a l'estranger (sobre tot a Europa)** és, a falta d'altra font, el millor i únic instrument estadístic a la nostra disposició.

Si, a més a més, es tenen **també en compte els catalans residents a d'altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol** que mantenen un vincle amb la comunitat d'origen (pels que una estimació només potser aproximada partint, això sí, de la dada oficial de l'INE de **431.926 nascuts a Catalunya i residents a la resta d'Espanya a 1er de gener de 2021)**, tot això elevaria la xifra estimada i aproximada de catalans residents a l'exterior a un mínim d'unes **854.000 persones.**

Els residents catalans a l'exterior i el dret de vot

El PERE inclou tots els residents catalans o espanyols a l'exterior de totes les edats**. Els majors de 18 anys inscrits al PERE passen a formar part automàticament del CERA (Cens Electoral de Residents Absents).**

La Oficina del Censo Electoral ha publicat les dades del Cens Electoral de Residents Absents (CERA) a 1er de febrer de 2023 i **el nombre d'inscrits catalans, majors de 18 anys i amb dret de vot, se situa en 278.441** . Això representa un augment de 10.465 electors entre febrer de 2022 i febrer de 2023 i un augment de 23.278 electors respecte dels 255.163 inscrits que van tenir dret de vot en les eleccions al Parlament de Catalunya del 14 de febrer de 2021.

El nombre d'electors valencians inscrits al CERA (Cens Electoral de Residents Absents) amb **dret de vot a l'exterior** a 1er de febrer de 2023 és de **125.225.**

El nombre d'electors de les Illes inscrits al CERA (Cens Electoral de Residents Absents) amb **dret de vot a l'exterior** a 1er de febrer de 2023 és de **32.439.**

El CERA és el cens que permet als catalans de l'exterior poder votar en els diversos processos electorals en que tenen dret a fer-ho (eleccions generals, eleccions al Parlament de Catalunya, eleccions al Parlament Europeu i referèndums convocats per l'Estat). Les condicions de vot, tal i com va quedar de manifest en les darreres eleccions al Parlament de Catalunya i al Congrés de Diputats espanyol, són desastroses atesa la **baixa qualitat democràtica de la LOREG (Llei orgànica de règim electoral general) amb el pervers sistema del 'voto rogado'** que va fer que únicament el 4,2% dels inscrits catalans podessin votar en les eleccions del 14 de febrer de 2021.

Finalment el procés de reforma de la LOREG, culminat a l'octubre de 2022, amb la reforma de l'article 75 i l'abolició del 'voto rogado', fa que **entrem en una nova etapa amb un nou sistema molt més democràtic que esperem augmentarà substancialment la participació dels electors exteriors**. El nou sistema se suposa que estarà plenament en vigor per les eleccions autonòmiques de maig de 2023 i per les eleccions al Congrés i al Senat de novembre/desembre de 2023.

Tot i aquestes dificultats, és important que tots els catalans de l'exterior que vulguin votar en els processos electorals o consultius que puguin celebrar-se properament **es donin d'alta, quan abans millor, en el Registre de Matrícula Consular en el seu consolat o Ambaixada per tal de ser donats d'alta al CERA i poder votar en tots els futurs, i decisius, processos electorals.**

El Registre de Catalans i Catalanes Residents a l'Estranger

L'any 2014 el Govern català va crear el **'Registre de Catalans i Catalanes Residents a l'Estranger.** Això es va fer atesa la negativa de l'Estat de transferir a les comunitats autònomes les dades personals dels censats al PERE i la necessitat de millorar el coneixement de la població exterior per endegar polítiques de suport apropiades. En anys anteriors altres comunitats (Andalusia, Galicia) i ara Astúries i Aragó, van intentar o volen intentar la creació de registres similars. Malauradament en tots els casos ha estat un fracàs.

En el cas català també hi ha hagut un fracàs d'inscripció atesa l'absència de campanya institucional per a fer-lo conèixer. **El registre podria ser una eina útil per un millor coneixement estadístic dels catalans de l'exterior si bé no podrà, en cap cas, substituir al PERE, i pot contribuir a una oferta de serveis adreçada als catalans de l'exterior.** Al mateix temps, pot tenir utilitat en el marc del que disposa la Llei de Consultes No Referendàries de 2014 (pendent de sentència al Tribunal Constitucional) per a facilitar la participació electoral dels catalans de l'exterior en processos participatius. **Instem a tots els catalans i catalanes de l'exterior a donar-s'hi d'alta.**

Des de la FIEC continuarem fent l'esforç de mantenir les comunitats catalanes de l'exterior i l'opinió pública catalana informades, sobre la base de les dades oficials publicades per l'INE, sobre la realitat demogràfica i migratòria dels catalans a l'exterior.

Pensem que el nivell d'atenció que rep aquesta situació objectiva de descapitalització intel·lectual i laboral que pateix Catalunya per part del Govern de Catalunya i per part de la majoria de forces polítiques, sindicals i socials és encara insuficient i les incerteses sobre el futur laboral de molts catalans, on l'opció migratòria pot tornar a ser l'única opció, mereixen, sens dubte, una atenció particular.

Som Catalunya Exterior, també som Catalunya !!!

Secretaria de la Federació Internacional d'Entitats Catalanes
Web: www.fiecweb.cat
Mail: fiec@fiecweb.cat
Facebook: https://ja.cat/Q1PdH
Twitter: @FIEC1
Instagram: fiec_cat
Telegram: t.me/fiec_cat
Telèfon: 0034 93 4123294